

Medicina narrativa. Un model per a l'empatia, la reflexió, la professió i la confiança

Rita Charon

Traducció de Gaietà Permanyer Miralda i Joan M. V. Pons de l'article: Charon R. Narrative medicine. A model for empathy, reflection, profession and trust. JAMA. 2001;286:1897-1902.

La Sra. Lambert (aquest no és el seu nom autèntic) és una dona de 33 anys que pateix la malaltia de Charcot-Marie-Tooth. La seva àvia, la seva mare, dues tietes i tres dels seus quatre fills tenen també aquest trastorn incapacitant. Les seves dues nebodes varen desenvolupar símptomes de la malaltia a l'edat de 2 anys. Malgrat estar confinada en una cadira de rodes amb ús decreixent dels braços i les mans, la pacient porta una vida plena d'entusiasme i responsabilitat.

Durant una visita rutinària de seguiment, la metgessa li pregunta "Com està en Phillip?" Als 7 anys d'edat, el fill de la Sra. Lambert és vivaç, llest, i el centre i font de significat del món de la pacient. Contesta que al Phillip se li han afeblit les cames i els peus; això fa que, quan corre, els peus li caiguin. La pacient sap quin és el significat d'això, fins i tot abans que les proves neurològiques confirmen el diagnòstic. Durant set dies, en una vigilància tenyida de temor, l'ha observat diàriament, atrevint-se a creure que el seu fill havia escapat del destí familiar. Ara està ensorrada en la tristesa pel seu nen. "És encara més dur havent estat sa durant 7 anys", diu. "Com ho encaixarà?"

La metgessa també està plena de tristesa en escoltar la pacient i fer-se càrrec de la magnitud de la seva pèrdua. Ella també havia gosat esperar que en Phillip estaria sa. La metgessa es dol junt amb la pacient, novament conscient de com la malaltia ho canvia tot, del que significa, del que determina, de com la seva injustícia cau a l'atzar, i de quant coratge cal per mirar-la directament a la cara.

Les persones malaltes necessiten metges que entenguin les seves malalties, tractin els seus problemes mèdics i els acompanyin en el seu patiment. Malgrat els enlluernadors recents progressos tècnics de la medicina per a diagnosticar i tractar les malalties, a vegades als metges els manca la capacitat de reconèixer els trasbalsos dels seus pacients, de traslladar empatia cap als que sofreixen, i d'acompanyar-los honestament i coratjosament en els seus patiments. Una medicina que sigui competent només científicament no pot ajudar un pacient a heure-se-les amb la pèrdua de la salut o a trobar un sentit al patiment.

Junt amb la competència científica, cal que els metges tinguin la capacitat d'escoltar les narratives dels seus pacients, entendre i respectar les seves interpretacions, i estar disposats a actuar en benefici seu. Això és la competència narrativa, és a dir, la competència que els éssers humans usen per tal de captar, interpretar i respondre a històries. Aquest assaig descriu la competència narrativa i suggereix que permet al metge exercir la medicina amb empatia, reflexió, professionalitat i integritat. Aquest tipus de medicina pot ser anomenat *medicina narrativa*.

Com a model de la pràctica mèdica, la medicina narrativa proposa un ideal d'atenció i aporta els mitjans conceptuals i pràctics per esforçar-se a assolir aquest ideal. Inspirada en models com la medicina biopsicosocial i la medicina centrada en el pacient, per tal de tenir una visió àmplia del malalt i la malaltia, la medicina narrativa aporta els mitjans per entendre les connexions personals entre metge i malalt, el significat de la pràctica mèdica per al metge individual, la declaració col·lectiva dels ideals professionals mèdics, i el diàleg de la medicina amb la societat a la qual serveix. Al mateix temps, la medicina narrativa ofereix als metges els mitjans per millorar l'efectivitat del seu treball amb els pacients, amb ells mateixos, amb els seus col·legues i amb el públic.

L'adopció del model de la medicina narrativa dona accés a un voluminós cos de teoria i pràctica que examina i il·lustra els actes narratius. A partir de les humanitats, i especialment dels estudis literaris, els metges poden aprendre a dur a terme els aspectes narratius de la seva pràctica amb una efectivitat nova. La medicina narrativa, que no és tant una nova especialitat com un nou marc per al treball clínic, pot donar a metges i cirurgians les habilitats, mètodes i textos per aprendre la manera de veure els fets i els objectes de la salut i la malaltia a la llum de les seves conseqüències i significats per als pacients i als metges individualment.

El gir cap al coneixement narratiu

No tan sols la medicina, sinó també la infermeria, el dret, la història, la filosofia, l'antropologia, la sociologia, els estudis religiosos i les ciències polítiques, han advertit darrerament la importància del coneixement narratiu. El co-

neixement narratiu és allò que s'utilitza per entendre el sentit i el significat dels relats mitjançant mitjans cognitius, simbòlics i afectius. Aquesta forma de coneixement aporta una comprensió rica i ressonant de la situació d'una persona singular en desenvolupar-se en el temps, sigui en textos tals com novel·les, històries als diaris, pel·lícules o textos sagrats, com en escenaris reals, siguin tribunals, camps de batalla, matrimonis o malalties. Tal com escriu el crític literari R. W. B. Lewis, “La narrativa tracta d'experiències, no de proposicions”. En contrast amb el seu complement, el coneixement logicocientífic —a través del qual un observador distanciat i substituïble genera o comprèn notícies replicables i generalitzables—, el coneixement narratiu porta a la comprensió local i particular d'una situació per part d'un participant o observador. El coneixement logicocientífic pretén il·lustrar allò universalment cert, transcendint el particular; el coneixement narratiu pretén il·lustrar allò universalment cert revelant el particular.

Les consideracions narratives sondegen els dominis intersubjectius del coneixement i de l'activitat humanes; és a dir, d'aquells aspectes de la vida que es duen a terme en la relació entre dues persones. L'experta en literatura Barbara Herrnstein Smith defineix el discurs narratiu com “algú que diu a algú altre que ha passat alguna cosa”, remarcant la necessitat narrativa d'algú que diu i algú que escolta, d'un escriptor i d'un lector; en cert sentit, d'una comunitat.

El lector o oïdor competent narrativament s'adona que el significat de qualsevol narrativa —una novel·la, un llibre de text, un acudit— ha de ser jutjat a la llum de la seva situació narrativa. Qui la diu? Qui l'escolta? Per què i de quin manera és explicada? El lector amb habilitats narratives entén millor que el significat d'un text sorgeix a partir del terreny entre l'escriptor i el lector, i que “el lector”, com diu Henry James en un assaig sobre George Eliot, “fa ben bé la meitat de la feina”. Amb competència narrativa, múltiples fonts d'autoritat local i possiblement contradictòries substitueixen les autoritats magistrals; en lloc d'estar donat de manera monolítica i jeràrquica, el significat és integrat en col·laboració entre el lector i l'escriptor, l'observador i l'observat, el metge i el pacient.

La competència narrativa en medicina

La medicina mai no ha estat mancada d'interessos narratius perquè, essent una activitat en la qual un ésser humà porta ajuda a un altre, sempre ha estat arrelada en el domini intersubjectiu de la vida. Igual que la narrativa, la pràctica mèdica demana la implicació d'una persona amb una altra i posa de manifest que la implicació autèntica és transformadora per a tots els participants.

Com a llegat dels desenvolupaments en atenció primària en els anys 1960 i 1970, en la comunicació metge-

pacient i en humanitats mèdiques, la medicina ha anat fent cada cop més l'aprenentatge del coneixement narratiu, en general, i de les narratives de metges i pacients, en particular. Aquest creixent refinament narratiu ha donat a la medicina nous i útils mitjans per plantejar les relacions metge-pacient, el raonament diagnòstic, l'ètica mèdica i la formació professional. Com a resultat d'això, la medicina pot entendre millor les experiències de les persones malaltes, la trajectòria dels metges individuals i les obligacions adquirides pels metges cap a pacients individuals, així com per la professió mèdica cap al seu entorn cultural més ampli.

La pràctica mèdica es duu a terme en una sèrie de situacions narratives complexes, que inclou les situacions entre el pacient i el metge, el metge amb ell o ella mateixa, el metge i els col·legues i el metge i la societat. Les properes seccions resumiran les contribucions de la medicina narrativa en cadascuna d'aquestes quatre situacions. En medicina també existeixen altres situacions narratives importants, tot i que no es comentaran en aquest assaig, tal com són les que es donen entre el metge i la seva família, entre els pacients i les seves famílies i entre els pacients.

Pacient-metge: vinculació empàtica

Quan el pacient es troba amb el metge té lloc una conversa. Una història —l'estat d'un assumpte o d'un seguit d'esdeveniments— és narrada pel o per la pacient amb els seus actes narratius, i el resultat n'és una complicada narrativa de malaltia explicada amb paraules, gestos, troballes físiques i silencis, i carregada no tan sols amb la informació objectiva sobre la malaltia sinó amb els temors, les esperances i els supòsits vinculats a ella. Igual que en la psicoanàlisi, en el conjunt de la pràctica mèdica, la narració que fa el pacient de la seva història és un acte terapèutic central, perquè trobar les paraules que contenen el trastorn i les preocupacions que l'envolten configura el caos de la malaltia i el controla.

Mentre el metge o la metgessa escolta el pacient, segueix el fil narratiu de la història, imagina la situació de qui l'explica (la situació biològica, familiar, cultural i existencial), reconeix els significats múltiples i sovint contradictoris de les paraules utilitzades i dels esdeveniments descrits, i, d'alguna manera, s'introdueix i s'afecta pel món narratiu del pacient. No gaire diferent de com passa llegint literatura, els actes d'escolta diagnòstica mobilitzen els propis recursos interiors —records, associacions, creativitat, capacitat interpretativa, al·lusions a altres històries explicades per aquest interlocutor o altres— per identificar el significat. Només aleshores, el metge pot sentir —i llavors intentar encarar, quan no contestar plenament— les preguntes narratives del pacient: “Què és el que em passa?”, “Per què em passa això?” i “Què serà de mi?”.

Escotar les històries de malaltia i reconèixer que sovint no hi ha una resposta clara a les preguntes narratives del pacient requereix el coratge i la generositat de tolerar i portar testimoni de pèrdues injustes i tragèdies atzaroses. Dur a terme aquests actes de testimoniatge permet al metge o la metgessa continuar amb les seves tasques narratives més identificables: fer una aliança terapèutica, elaborar un diagnòstic diferencial i actuar segons ell, interpretar correctament les troballes de l'exploració física i del laboratori, experimentar i transmetre empatia cap a l'experiència del pacient i, com a resultat de tot això, portar el pacient cap a l'obtenció d'una cura eficaç.

Si el metge no és capaç de dur a terme aquestes tasques narratives, pot passar que el pacient no expliqui tota la història, no preguntant allò que li fa més por o no se senti escoltat. El treball diagnòstic resultant pot quedar poc centrat i, per tant, ser més car del que caldria; pot no trobar-se el diagnòstic correcte, l'atenció mèdica pot quedar marcada pel mal compliment o la cerca d'una segona opinió, i la relació terapèutica pot ser superficial i inefectiva.

Malgrat —o, més radicalment, a causa de— forces econòmiques que encongeixen el temps disponible per a la conversa i que limiten la continuïtat de les relacions clíniques, la medicina ha començat a confirmar la importància d'explicar i escoltar les històries de malaltia. En anar-se accelerant la pràctica clínica, els metges necessiten tots els mètodes més potents per assolir relacions terapèutiques empàtiques i efectives. Les habilitats narratives poden aportar aquests mètodes per ajudar els metges a unir-se als seus pacients, donant així valor a allò que aquests els diuen.

El metge en si mateix: reflexió i pràctica

L'altruisme, la compassió, el respecte, la lleialtat, la humilitat, el coratge i la integritat queden impresos en l'esquelet del metge mitjançant la cura autèntica del malalt. Els metges absorbeixen i exhibeixen els resultats inevitables d'estar submergits en el dolor, la injustícia i el patiment, i alhora es mantenen fermes pel coratge, els recursos, la fe i l'amor extraordinaris que contempen cada dia en la pràctica mèdica.

Mitjançant una autèntica implicació amb els seus pacients, els metges poden cultivar l'afirmació de la fortalesa humana, l'acceptació de la feblesa, la familiaritat amb el patiment i una capacitat de perdonar i ser perdonat. El diagnòstic i el tractament de la malaltia exigeixen l'ús ben après i practicat d'aquestes capacitats narratives del metge. Realment, és ben possible que l'instrument terapèutic més potent del metge sigui ell mateix, sintonitzat amb el pacient a través de la implicació, al costat del pacient a través de la compassió, i disponible per al pacient a través de la reflexió.

Els metges reflexius poden identificar i interpretar les seves pròpies respostes emocionals cap als pacients, trobar

sentit a la pròpia trajectòria vital i, per tant, poden atorgar el que es demana —i s'obté— quan cal encarar-se amb malalts i moribunds. Quan els sociòlegs varen estudiar la medicina en els anys 1960, observaren que els metges la practicaven amb "interès distant". D'una manera o altra, aquesta observació de camp esdevingué una prescripció normativa i, durant dècades, semblava que els metges consideressin aquest distanciament com un objectiu. Avui, basant-nos en el nou coneixement que neix de les disciplines narratives, els metges estan aprenent a practicar la medicina amb interès no distant sinó implicat; aquest és un enfocament que demana una reflexió disciplinada i sostinguda sobre la pròpia pràctica.

Els metges, com a professionals reflexius, s'han orientat cap a l'estudi de les humanitats, especialment la literatura, per tal de millorar la seva comprensió personal de la malaltia. En facultats de medicina i hospitals s'han fet habituals els seminaris de literatura i els grups de lectura, tant perquè els metges llegeixin històries ben escrites sobre la malaltia com per aprofundir les seves capacitats com a lectors, intèrprets i evocadors dels mons d'altres persones. Havent après que els actes de la narració reflexiva il·luminen aspectes de la història del pacient —i de la seva pròpia—, que no es poden conèixer si no són dits, els metges escriuen sobre els seus pacients en columnes especials de publicacions professionals i en llibres i assajos publicats en la premsa profana. Cada cop més, els metges permeten als pacients que llegeixin allò que han escrit sobre ells, afegint una dimensió terapèutica a una pràctica nascuda de la necessitat de reflexió. A través dels processos narratius de reflexió i autoexamen, tant metges com pacients poden assolir una comprensió més acurada de totes les seqüeles de la malaltia, equipant-los millor per navegar en les seves aigües.

Metge-col·legues: la professió

Les accions professionals habituals dels metges —del dia a dia, en recerca, docència i vida col·legial— estan saturades de treball narratiu i, si es reconeixen com a tal, es poden fer encara més efectives. És només mitjançant competència narrativa que la recerca avança, que té èxit la docència, que l'acció mèdica col·laborativa assoleix els seus objectius i que la professió mèdica es manté arrelada en el seu intemporal i desinteressat compromís amb la salut.

La recerca científica és conseqüència de l'empenta narrativa i vigorosa de, en primer lloc, imaginar i, després, verificar hipòtesis; i es basa tant en la imaginació i inventiva narratives com en l'aprenentatge científic. Igual que el coneixement mèdic teòric, el coneixement pràctic es manifesta en narrativa i es domina al llarg del temps. L'estudiant esdevé metge funcionant com un mitjà per a la continuïtat del coneixement mèdic, aprenent sobre les malalties en el procés de viure al llarg del seu pas. Cap

metge ni metgessa posa en moviment el seu coneixement pràctic sobre una malaltia sense haver dominat les històries seqüencials imaginades al llarg del temps per explicar els seus símptomes, des de la hidropesia fins a la branca descendent de la corba de Starling i la disfunció diastòlica.

En la vida professional, els metges confien els uns en els altres —sigui com a audiència, testimonis o lectors—, acceptant la seva honestedat, crítica, capacitat de perdó i la coratjosa barreja d'incertesa i autoritat que il·lustra la frase “Això ja ho veiem”. Des dels interns que passen la nit treballant plegats, fins al cirurgià i l'internista que es mouen en la foscor de la malaltia d'un pacient, els metges arriben a conèixer-se amb la contenció i la intimitat de germans, narrant els seus triomfs l'un a l'altre, escoltant els errors l'un de l'altre i consolant-se l'un a l'altre dels seus disgustos.

La medicina és considerada una professió, en part, per la força d'aquests lligams entre metges. Qualificats per educar i supervisar els uns als altres, els metges adquireixen responsabilitat per la consciència i competència mútues. Hi ha hagut crides recents i apressants al professionalisme, que signifiquen fallides creixents de metges en acceptar i complir el seu compromís a mantenir col·lectivament els ideals de la seva professió. En lloc d'això, els metges semblen aïllats els uns dels altres i dels seus col·legues, en la seva tasca social i de cura, i la d'altres professionals de la salut, com si estiguessin apartats dels seus ideals i desconectats dels amplis fins de la seva tasca, seguint impulsos estrets i competitius cap a la distinció i la recompensa individuals.

Exercir una professió és un acte narratiu. Potser el mètode més efectiu per reforçar el professionalisme en medicina sigui donar als metges la competència necessària per complir els deures narratius d'uns cap als altres: representar-se les històries de la ciència, ensenyar amb responsabilitat a cada estudiant, i estimular i reforçar els lligams de parentiu intersubjectiu entre els professionals de la salut. Només quan els metges tenen les habilitats narratives per reconèixer els ideals de la medicina, juren els uns als altres ser governats per ells i se'n consideren uns i altres deutors, poden estar a l'altura de la professió per actuar com a metges.

Metge-societat: la confiança pública

Els metges són destacats membres de les seves cultures i estan unguits com a agents de control social que mostren especials poders de rescatar, curar i comandar. En donar autoritat tònica als seus metges, i alhora considerar-los amb suspicàcia crònica, el públic els exigeix que entenguin i tractin les malalties sense fer mal. Els pacients, considerant els metges responsables d'aquestes expectatives, també demanen d'ells mostres de benvolença privada, com ara la tendresa davant del dolor, el coratge davant del perill i el consol en el cas de la mort.

Darrerament, als Estats Units s'han donat capgirells molt comentats de la confiança pública, amb acusacions de cobraments excessius per actes mèdics, ocultació a pacients de riscos potencials de la recerca i obtenció de beneficis financers pel coneixement professional. La integritat de la medicina —i fins i tot la dels mateixos metges individuals— s'ha posat en qüestió. I, no obstant, els pacients s'adonen que no poden dir explícitament als metges com han d'exercir la seva professió. Han de tenir una confiança implícita en la virtut i coneixement d'aquells que tenen cura dels malalts.

Les contradiccions entre un sistema mèdic que ha de ser governat des de fora i un sistema mèdic que s'ha guanyat la confiança pública s'han fet molt apressants. Actualment, la cultura dels Estats Units està reestructurant de manera activa i polèmica el seu sistema de salut. Havent experimentat les primeres fases d'un sistema de salut guiat pel mercat i havent fallat en el primer intent de reformar-lo, la nació està intentant obrir el discurs en la política i els mitjans sobre el valor que cal donar a la salut i a la seva cura.

Només unes capacitats narratives d'alt nivell podran guiar el debat que la societat necessita sobre el seu sistema de salut. Cal que els metges trobin la manera de parlar amb senzillesa, honestedat i profunditat amb pacients, famílies, altres professionals de la salut i ciutadans. Junts han de fer eleccions responsables sobre el dolor, el patiment, la justícia i la compassió. Aquests no són debats científics ni racionals, sinó converses serioses i valentes sobre significats, valors i coratge. Exigeixen una comprensió narrativa refinada, per part de tots els interlocutors, sobre les múltiples fonts de significat i la naturalesa col·laborativa de l'autoritat necessària per a resoldre els problemes de salut i malaltia. Amb la competència narrativa que cal per a un discurs seriós i coherent, els pacients i els metges poden, conjuntament, concebre i treballar per un sistema de salut equilibrat en efectivitat, compassió i cura.

La recerca i les implicacions programàtiques

La medicina narrativa suggereix que moltes de les dimensions de la recerca, la docència i la pràctica mèdiques estan impregnades de consideracions narratives i poden ser fetes amb major efectivitat amb competència narrativa. A dia d'avui, un interès espontani en medicina narrativa ha germinat en molts centres dels Estats Units i de l'estranger, confirmant la utilitat i l'adequació dels seus marcs conceptuals i activitats per a la medicina i altres professions sanitàries. En fer-se coherent la visió conceptual de la medicina narrativa, les agendes de recerca i els plans d'acció es van desplegant.

Les hipòtesis que cal comprovar són provocatives i d'ampli abast. És possible que el metge que estigui equipat

amb les capacitats narratives per identificar plenament els problemes del pacient i respondre-hi amb implicació reflexiva, pugui elaborar un tractament més efectiu que el metge sense preparació per a fer-ho. Pot ocórrer que els docents mèdics observin que els alumnes ja dotats amb capacitats narratives són més capaços de desenvolupar-se com a metges eficients que els estudiants sense aquests dons.

Des de fa algun temps es desenvolupen programes per a incorporar el treball narratiu en molts aspectes de la formació i de la pràctica mèdiques. En moltes facultats de medicina s'ha acceptat àmpliament la docència de la literatura com un mitjà primari d'ensenyar sobre l'experiència del pacient i el desenvolupament interior del metge.

L'elaboració de textos narratius per part d'estudiants i metges s'ha fet habitual en moltes facultats de medicina i hospitals per enfortir la reflexió, l'autoconsciència i l'adopció de les perspectives del pacient. La pràctica de la bioètica ha adoptat la teoria i els mètodes narratius per tal d'anar més enllà d'una activitat legalista, basada en regles, i arribar fins a una pràctica personalitzada i basada en el significat. I, certament, cada cop més pacients han insistit en assolir un domini narratiu sobre els esdeveniments de la malaltia, no tan sols per descarregar-se ells mateixos de pensaments i sentiments dolorosos sinó, més fonamentalment, per incorporar aquests esdeveniments com a parts, tot i que siguin benvingudes, de les seves vides.

A les dades primerenques sobre la utilitat de les pràctiques narratives, s'han afegit, recentment, estudis rigorosos etnogràfics i de resultats, amb grandària de la mostra adequada i controls, que han analitzat la influència de les pràctiques narratives en els estudiants, metges i pacients. Conjuntament amb aquests estudis de resultats, s'han fet esforços de recerca per posar de manifest els mecanismes bàsics, les vies d'acció, els efectes intermedis i les conseqüències de les pràctiques narratives, aportant així la "ciència bàsica" dels fonaments teòrics i marcs conceptuals d'aquestes noves iniciatives.

Conclusió

La descripció de la Sra. Lambert al començament d'aquest article va ser escrita per la seva metgessa (l'autora) després d'una recent visita a la consulta i li va ser mostrada en una visita ulterior. Quan la Sra. Lambert va llegir el text es va adonar amb major claredat de l'angúnia que havia estat passant. Les seves germanes havien menystingut les seves preocupacions, dient que s'imaginava coses sobre en Phillip, i això l'havia fet patir encara més. La va alleujar que semblés que la metgessa comprenia el seu dolor, i li va explicar el que havien dit les germanes.

La Sra. Lambert preguntà a la metgessa: "Puc ensenyar això a les meves germanes? Així potser podran ajudar-me".

En aquest assaig s'ha exposat l'emergència de la medicina narrativa, una medicina imbuïda amb el respecte cap a les dimensions narratives de la malaltia i la seva cura. Mitjançant un aprenentatge rigorós i sistemàtic d'habilitats narratives, com són la lectura atenta, l'escriptura reflexiva i la conversa autèntica amb el pacient, els metges i els estudiants de medicina poden millorar la seva cura de pacients individuals, el compromís amb la seva pròpia salut i realització personal, l'atenció dels seus col·legues, i la fidelitat continuada cap als ideals mèdics. Salvant la separació existent entre el metge i el pacient en si mateix, els col·legues i la societat, la medicina narrativa pot ajudar els metges a oferir una atenció al pacient acurada, implicada, autèntica i efectiva.

N. dels T.

La medicina narrativa sorgeix als anys 90 del segle XX, en bona part de manera reactiva a la medicina basada en l'evidència amb el seu empirisme, objectivitat i proves feaents per a la utilització de proves diagnòstiques o selecció terapèutica, afegint a la robustesa de la ciència mèdica, l'existència d'un "art" que cal aprendre i no oblidar (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1114786/>). Pot contraposar-se encara més davant la folia tecnològica que "allunya" el malalt, a qui es dedica cada cop menys temps per la sobrecàrrega assistencial. La medicina narrativa, amb l'escolta atenta i empàtica ("el millor instrument diagnòstic és la cadira", segons s'atribueix a G. Marañón), suposa una actualització del tradicional humanisme mèdic, ja que en la relació entre el professional de la salut i el pacient s'estableix un diàleg i un relat, amb la seva seqüència temporal, que va més enllà d'un simple recull de símptomes i signes i altres proves que es puguin realitzar per arribar a un diagnòstic i decidir, de manera compartida, l'opció terapèutica més adient per al pacient en concret. Aquesta narrativa aporta interpretació (significat), context i perspectiva per a la situació del pacient, i facilita una aproximació holística als seus problemes, els emocionals i els existencials inclosos (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1114541/>). Implica també els col·legues professionals i estudiants de medicina, a la pràctica i en la recerca mèdica. Gran part dels seus principis inspiradors s'imbueixen en el que es coneix com a professionalisme mèdic (<https://www.elsevier.es/es-revista-medicina-clinica-2-articulo-el-profesionalismo-medico-S002577532030049X>). Correspon sens dubte a l'expressió d'E. D. Pellegrino: "la medicina és la més humana de les ciències, la més empírica de les arts i la més científica de les humanitats" (<https://peh-med.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13010-018-0067-y>).